TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 7613/93/21

11.10.2021

Eduskunta
Perustuslakivaliokunta

PeV@eduskunta.fi

Tietosuojavaltuutetun lausunto

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi luottotietolan; maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta (HE 109/2021 vp).

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Hallituksen esityksessä on yhdistetty kaksi luottotietolakia koskevaa hanketta: maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä koskeva hanke sekä luottotietolain tarkistus tietosuoja-asetuksen mukaiseksi. Näistä jälkimmäisen hankkeen yhteydessä on tehty lisäksi lakia selkeyttäviä muutoksia.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunut molemmista hankkeista asian valmistelun aikaisemmassa vaiheessa. Esittämämme huomiot on otettu hyvin huomioon hallituksen esityksen valmistelussa. Pidän erittäin hyvänä esimerkiksi sitä, että säilytysaikojen lyhenemisen lisäksi nyt esitetty säilytysaikoja koskeva sääntely selkiyttäisi sääntelyä nykytilaan verrattuna. Säilytysajan pidentymistä koskevaa 18 §:n 3 momenttia esitetään poistettavaksi, jolloin uusi maksuhäiriömerkintä ei enää pidentäisi vanhempien maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa ja kunkin maksuhäiriömerkinnän säilytysaika olisi itsenäinen.

Pidän myös erittäin hyvänä lain 13 §:n 1 momentin 3 kohtaan esitettävää selventävää muutosta, jonka mukaan lainvoimaiseen tuomioon perustuvan maksuhäiriötiedon tallettaminen maksuhäiriömerkinnäksi edellyttää, että maksuvaatimusta ei ole riitautettu perusteeltaan tai määrältään. Katson, että voimassa olevan luottotietolain 6 §:n 1 momentin mukainen luottotietoja koskeva yleinen edellytys siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien maksuhäiriömerkintöjen on osoitettava velallisen maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta, on jo rajannut luottotietorekisteriin maksuhäiriömerkinnäksi rekisteröitävien lainvoimaisten tuomioiden joukkoa. Tarkennuksen myötä sääntely olisi kuitenkin entistä tarkkarajaisempaa ja yhdyn oikeusministeriön näkemykseen siitä, että esitetyllä muutoksella varmistettaisiin sääntelyn läpinäkyvyys rekisteröidyn kannalta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan vaatimuksen mukaisesti.

Hallituksen esityksen mukaan luottotietolaissa tarkoitettujen maksuhäiriötietojen arkaluonteisuuteen ei ole otettu kantaa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä. Esityksen mukaan ehdotetut lainmuutokset perustuvat siihen, että maksuhäiriömerkinnät voisivat mahdollisesti vaikutuksiltaan rinnastua sellaisiin tietoihin, joita on pidetty valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina. Pidän tältä osin oikeusministeriön näkemystä kestävästi perusteltuna.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on asian valmistelun loppuvavaiheessa tuonut uutena asiana esiin myös tarpeen arvioida muutostarpeita maksuhäiriömerkinnän perusteena olevan velan suorittamista koskevan tiedon osalta. Nykyisin velan maksua koskevan tiedon rekisteröiminen luottotietorekisteriin edellyttää useissa tapauksissa rekisteröidyn aktiivisia toimenpiteitä (Ulosottolaitoksen kohdalla Ulosottokaaren 1 luvun 32 §). Katson, että sikäli kuin velan suorittaminen vastaisuudessa johtaisi maksuhäiriömerkinnän poistamiseen kuukauden kuluessa velan suorittamisesta, korostuu maksamistiedon merkitys rekisteröidyn näkökulmasta. Tästä johtuen katson olevan paikallaan arvioida esimerkiksi sitä, tulisiko velkojan ilmoittaa tieto velan maksusta luottotietorekisteriin.

Koska asialla on huomattava merkitys rekisteröidylle, pidän perusteltuna, että tällaisen velvoitteen asettamisen edellytyksiä arvioidaan, tässä yhteydessä tulisi myös arvioitavaksi millaisia kustannuksia sanotusta velvoitteessa seuraisi esimerkiksi Ulosottolaitokselle. Edellä kuvattu kysymys on nostettu esiin myös lakialoitteessa LA 20/2020 luottotietolain ja ulosottokaaren muuttamisesta. Aloitteessa esitetään muutettavan ulosottokaaren 1 luvun 32 §:ää siten, että ulosottomiehen tulisi ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajalle antamiaan tietoja koskeva peruuttamisilmoitus ilman velallisen erillistä pyyntöä.